

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA ŐSBEMUTATÓ

AVAGY A NAGY MŰ A SZÍNPADON, HOVÁ BÁR SOSEM TERVEZTÉK. LEGINKÁBB VALÓ

Szerkeszti
ARANY JÁNOS

Voltaképpen mi is történt 1883 szeptember havának 23. napján, mi e napot oly különbé teszi? Még mielőtt erre a választ kifejténém, vissza kell térjek az 1860-as esztendő egy napjához, mikor jómagam a magyar dráma eme legkiemelkedőbb alkotását kézhez kapván felületes átnézés után fiókomba süllyesztettem azt. S talán a mai napig ott sínylődne olvasatlan, ha sorsa csak rajtam múlt volna; s belegendolni is fájó, mit veszített volna a világ, ha így történik. Amióta szememet felnyitották, s a művet újra kezembe véve a Tragédiát megérthettem, magam is dolgoztam azon, hogy végtére is a publicum elé tárulhasson. S mily régen vártam szüntelen mikor a színpadon láthatám majd! Bár bevalom kétségek dültek keblemben, hogy színpadra állítani egyáltalán lehetséges volna-e. Hiszen a művelt közönség tagjai, kiknek már olvasni volt szerencséje Az ember tragédiáját tudhatják, hogy a mű - mely magába foglalja az emberiség történetét egy igaz eszményt kutatva, átjárva múltat s eljövendő korokat - valóban terjedelmes. S annál csak összetettebb mint amily terjedelmes.

Így talán már megérthető, mily esemény volt számomra amint régi, hön áhított álmod valóságba fordult a Pesti Nemzeti Színházban, s meglevenedett előttem az első férfi, az első nő és az ördög időtlen utazása. Az első kérdésekre visszatérve ez az a történet, mely 1883 szeptember 21-ét örök emlékvé teszi. A mű maga kétségtelenül páratlan. S végtelen izgalommal kerített hatalmában a kérdés, hogy vajon mint színműről is ugyanez elmondható léssen-e. Némiképp megnyugodtam hírért kapva, hogy a Tragédiát Pesti Nemzeti Színházunk állítja majd színpadra nem más, mint Paulay Ede rendezésében. Így elmondhatom, szinte már orcátlanul magas várakozásokkal léptem a teátrumba. Minthogy a darabot most már megtekintettem, első ízben mindenkit arra hívnék fel, hogy tegye ugyanezt. Keljen fel, váltson jegyet, fáradjon el a színházba és élje át mit én átélhettem ott. Részletezném is miéért: Paulay Ede, ahogy ez tőle el is várható, példás, kitűnő munkát végzett. Ámbátor legnagyobb sajnálatomra némely részeket, melyeket az eredeti mű tartalmazott a színpadi dramaturgból elengedhetetlen volt kihagyni. Ezt mégis úgy tudta megtenni, hogy hiányuk a lehető legkevésbé volt fájdalmas, s a tragédiát tüzetesen nem ismerők számára észrevehetetlen maradt. Ez már magában is sokat elárul a rendezésről. Csak ezután tudtam meg, hogy a szokatlan mégis magával ragadó, érdekesítően újszerű látványvilág is a rendező víziójaként született. Itt persze meg kell említenem a színház úttörő technikai vívmányait is, mik ezt lehetővé tették: villanyfény s színpadi elemek mechanikus mozgásának virtuóz alkalmazása. A színészi játék sem maradt el a korább leírtaktól. A három főalak szerepében oly talentumok jelennek meg a pódiumon, mint Nagy Imre Ádámként, Gyenes László Lucifer szerepében, nem beszélve Jászai Mariról, ki Évát játszta. Bár szerepe talán a két férfiúhoz képest kevésbé jelentékeny, ám annál változatosabb alakokban jelenik meg, s nyújt lenyűgöző előadást. Bevalom mindez titkos várakozásaimnak kedvezett, midőn Éva szerepére magam az ezer arcú színésznőt szántam volna. Mindent áttekintvén az előadás méltó Madách Imre örökbecsű szeretett barátom és a nemzet drámaírójának emlékéhez. Hogy egészében azonos-e az előadás a szöveggel, melynek interpretációjaként született? Aligha, mindazonáltal éppoly értékes, s így hát szívvel ajánlom.

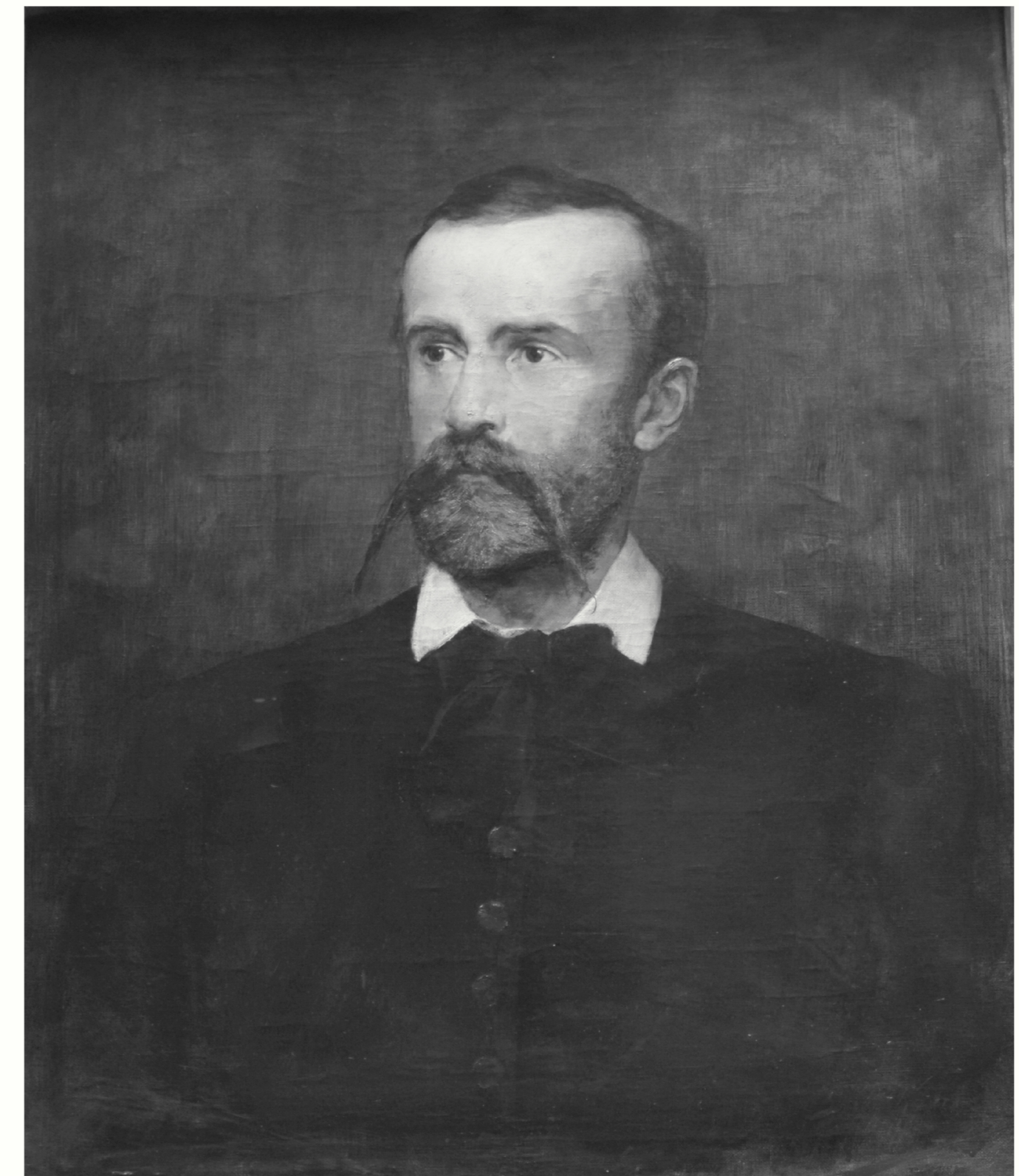
38-ik szám 1881

BUDAPEST SZEPTEMBER 30

XXX. évfolyam

SZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A Nemzeti Színház negyedikben hívja versenyre a művelt ifjúságot. Ezévi legfőbb téma nemzeti költők, Arany János és a Tragédia írója, Madách Imre urak személye és munkássága. A felhívás szerint bármely középszintű tanintézmény nebulói jelentkezhetnek négy fős csapatokba szerveződve, oktatójuk támogatásával. "Az ifjúság drámai művelése elengedhetetlen a kulturális színvonal emeléséhez, mely roppant kívánatos. Emellett életkori sajátosság a versengés az ifjak számára. Színházunk ennek teret engedve rendezi meg idén is nagy sikerű vetélkedősorozatát, melyre idén több mint 140 nevezés érkezett az ország legkülönb tájairól, s az elbírálást színházunk neves tagjai végzik majd." - nyilatkozta Paulay Ede rendező, az intézmény főigazgatója lapunk megkeresésére. A versengő csapatokról, a verseny menetéről Jászai Mari méltán közkedvelt, s megbecsült színművésznőt kérdeztük: "Az idén kiváltképp nagy az érdeklődés ifjak s honleányok körében egyaránt; valódi talentumokkal, egyedi megoldásokkal lehet találkozni, egész különö csodabogarakkal egyetemben." A művésznő hozzátette, vannak kedvencei - persze titkoskodni ilyenkor még kötelező, így nem árulhatja el kik - s "létezninemtudna" ha nem kerülnének a döntőbe.

**EREDETI
SINGER
VARRÓGÉPEK**

Párisi világiállítás 1900.
A nemzetközi zsűri által
az Eredeti SINGER varrógépek
A GRAND PRIX
a kiállítás legmagasabb díjával lettek kiíntottva.
SINGER Co. varrógép részvénytársaság.
Nagy-Kanizsán, Deák Ferenc-tér 460.

Régi hírneves kénfürdő Horvátországban.

Vasuti **Varazsd-Toplicza** Pista- és tártás
a Zagorai vasut mentén (Zágráb-Csáktornya).
Vegyelemesse Prof. Dr. Ludwig udr. tanácsos által 1894.
89 fok Celsius meleg forrás, a képtelenség felülmúlhatatlan hatása van
isom és ismét rheuma, ízületi betegségek, gyulladások és csonttörési összehúzódnak,
kővereg, neuritikus károsítás, mint ismét a bő, a bőr és titkos beteg-
ségek, idült veséjűk, hólyagbajok, görvéllyék, angolkór, ólom és higany mérge-
stésként is is.
IVÓKURA, torok, égés, mell, máj, gyomor- és bélbajoknál, aranyérel, stb.
Villanyosság. — Massage.
Gyógyhatást minden kényelemmel. Hegyi társaságok, hideg víz gyógyászatok
számbajjal. Kneipp szerinti. Egész éven át nyitva.
Idény tartam május 1-től október 1-ig. — Pompás nagy park, terjedelmes ültetvé-
nyek, szép kirándulások. — Állású székely, a székely kir. operaház tagjából. —
Zene- és társulatok is.
A varazsd-toplicai állomáson naponta társasági várja a vendégeket.
Kétszó fogatok is rendelkezésre állnak, de ezek csak állítás előtt a forrás int-
ségeiül megrendelendő.
Orvosi tanácsadókat a fürdőorvos Dr. LONGHINO A. ad.
Prospektusokat és brochurákat ingyen és bármentve káld
A FÜRDŐIGAZGATÓSÁG.

PARÁDI

TELJESSÉGBEN TERMÉSZETES
ÚJ DIMENZIÓ A SAVANYÚVIZEK KÖZÖTT
Megjelent a forradalmian új Parádi Savanyúvíz!
Legkiválóbb képviselője az alkalikus savanyúví-
zeknek, (33.6339 szénsav, nátron 10,000 részben) mint
gyógyforrás, évenként nőveli elismert jó hírnevét s
azonkívül a legkiválóbb diaterikus italt képezi!

Egyéves önkénytes,
— erdész, bányász és
egyéb egyenruházat
(Uniform)-hoz való
csizmákat 1892
előírás szerint, ponto-
san, gyorsan s mér-
sékelt áron készít
LÖRINCZ ISTVÁN
Budapest, Muzeum-körut 5. sz.